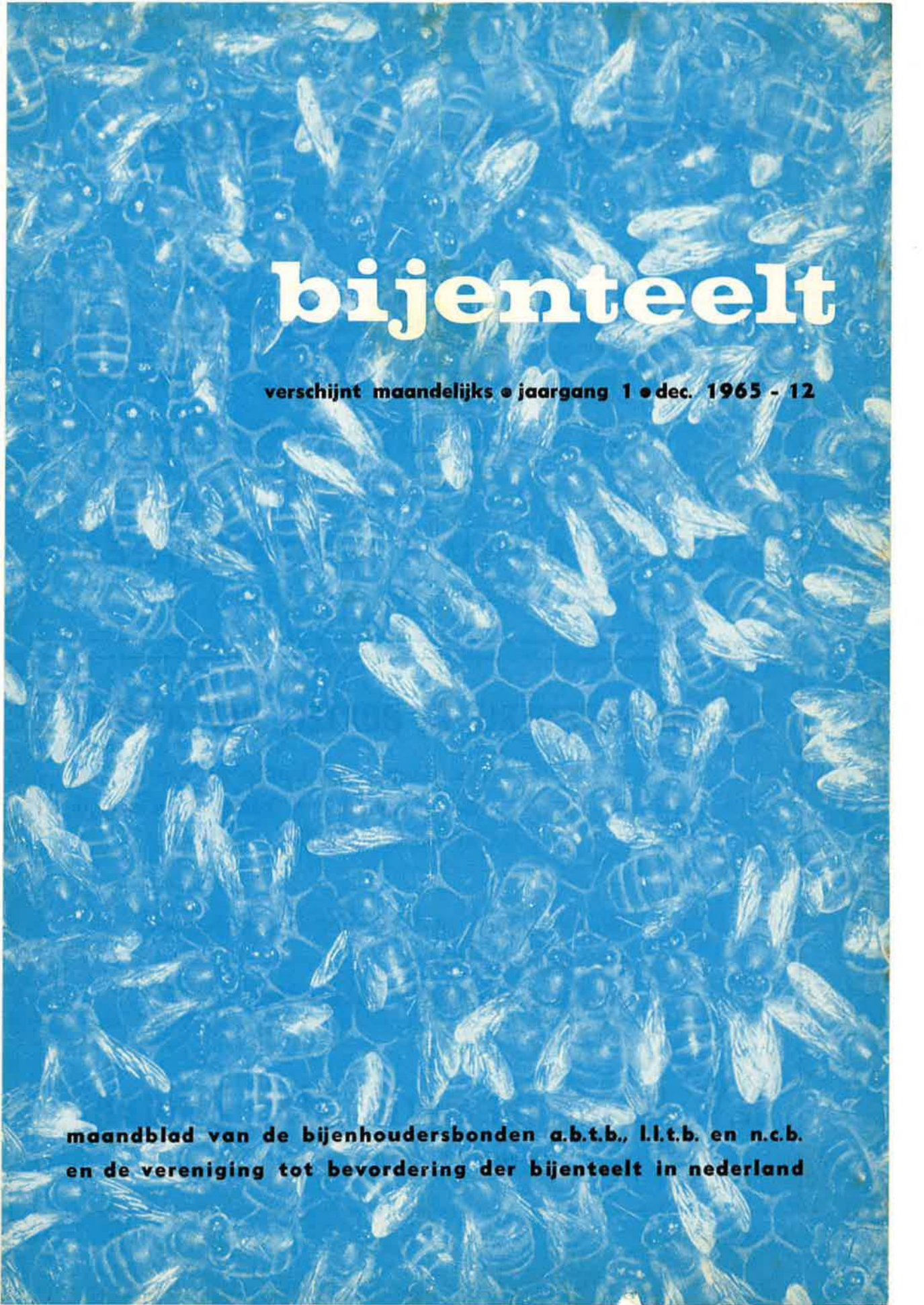

bijenteelt

verschijnt maandelijks • jaargang 1 • dec. 1965 - 12

**maandblad van de bijenhoudersbonden a.b.t.b., i.l.t.b. en n.c.b.
en de vereniging tot bevordering der bijenteelt in nederland**

Kopen met korting

Tot 1 januari 1966 geven wij op alle bestellingen boven f 200,—

5% KORTING

en op alle bestellingen boven f 500,—

10% KORTING

Door gezamenlijk of in afdelingsverband te bestellen bespaart u niet alleen de korting, maar ook flinke bedragen aan vracht.

Voor afdelingsdepots is dit de gelegenheid om zich goedkoop te bevoorraden.

Vraagt u even een aanvullingsblad op onze prijslijst aan voordat u bestelt? Er zijn nogal wat veranderingen in gekomen!

Al onze prijzen zijn vrijblijvend.

Goede dingen

BIJENHUIS WAGENINGEN

TELEFOON 0 8370 - 2863 — GIRO 823276

DE HONINGZEMERIJ TE BOXTEL, HET ADRES!

Uw afnemer van honing en was.

Uw leverancier van kunstraat en overige
imkersbenodigdheden.

Wenst U een prettige Sint Nicolaas-avond,
sfeervolle Kerstdagen
en een voorspoedige jaarwisseling.

N.V. Honingzemerij „Het Zuiden”

Tel. 04106-2306 - Postbus 2 - Boxtel

BIJENTEELT

Maandblad van de Bijenhoudersbond van de L.L.T.B., de Bijenhoudersbond van de N.C.B., de Imkersbond van de A.B.T.B. en de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland.

*

Redactie:

P. A. M. van Dongen, Ravelijn 4, Steenberg en R. P. Groenveld, Bijenhuis, Wageningen (eindredacteur).

*

Redactiecommissie:

W. Assink, Enschede; J. Beyer, Heerlen; P. L. Lammers, Oss en H. G. Magendans, Arnhem.

*

Adviseur:

De rijksbijenconsulent.

*

Advertenties en Speurbijlages:

N.V. van Mastrigt en Verhoeven, Oude Kraan 16, Arnhem.

*

Verschijningsdag:

De eerste woensdag van de maand.

*

Inzending kopij:

Vóór de 10e der maand.

Nieuwe leden,
adreswijzigingen,
abonnements,
bestuurszaken, enz.:

Voor de A.B.T.B.:
Imkersbond A.B.T.B.,
Postbus 129, Arnhem.

Voor de L.L.T.B.:
Bijenhoudersbond L.L.T.B.,
Klompstraat 21, Heerlen.

Voor de N.C.B.:
Bijenhoudersbond N.C.B.,
Spoorlaan 50, Tilburg.

Voor de Vereniging tot
Bevordering der Bijenteelt:
Bijenhuis, Wageningen.

HET JAAR 1965

In december staan we gaarne even stil om een terugblik op het afgelopen jaar te werpen. Vooral nu het laatste nummer van de eerste jaargang van ons gezamenlijk blad verschijnt, hebben we behoefte aan zo'n terugblik, maar eigenlijk moeten onze lezers zeggen wat ze ervan vinden, opdat we met hun opmerkingen en wensen rekening kunnen houden.

Oogst en dracht

Voor vele imkers is 1965 maar een mager jaar geweest. In de eerste plaats is de natte en koude zomer daaraan natuurlijk schuld.

Het fruit gaf de meeste imkers minder dan 10 pond honing, al is dat, samen met een goede huurprijs voor de volken, toch nog niet zó slecht.

Van het koolzaad kwamen tal van volken zwaar terug, maar er waren er ook vele, die niet zo gelukkig waren. Daarbij speelt de uitwintering van de volken natuurlijk ook een rol. Toch moeten we steeds weer onze raad herhalen: ga liever met vijf sterke volken naar de dracht dan met tien zwakke. Het kost minder vracht en het brengt meer honing op.

Ook de zomerdracht was maar matig, hoewel er ook hier grote verschillen waren. We spraken ook imkers, die best tevreden waren. Maar gemiddeld zal er niet meer dan 10 pond per volk gewonnen zijn.

De heidedracht was in het noorden van ons land beter dan in het zuiden, al stond de heide er dan ook in het hele land prachtig voor. De op de honingmarkt te Eerbeek aangevoerde raathoning kwam ook hoofdzakelijk uit noordelijke richting. Ook de gemiddelde oogst aan heidehoning ligt voor het hele land waarschijnlijk niet boven tien pond per volk. Al met al rekenen we 1965 dan ook tot de matige jaren.

Suiker

Over de sterk verlaagde prijs van bijensuiker zijn we allemaal heel erg tevreden. De suiker kost in de winkel ruim f 1,10. De accijns bedraagt om en nabij f 20,—. Accijnsvrije suiker zou dus ongeveer f 1,— moeten kosten als we de kosten van vracht en denatureren erbij rekenen. En onze suiker kostte maar 60 cent per kg franco afdeling, dus dit jaar op de suiker per kg 40 cent extra voordeel.

Het stemt tot voldoening dat ook volgend jaar de suikerprijs in de buurt van 60 cent zal blijven, onvoorziene omstandigheden voorbehouden.

Wat de suiker betreft dus niet alleen een goed jaar 1965 maar ook een hoopvol begin voor 1966.

Nieuw honingbesluit

Er is een nieuw honingbesluit verschenen. We hopen de nieuwe tekst spoedig in ons blad af te drukken met een commentaar waardoor het wat leesbaarder en begrijpelijker wordt. Maar de „geleerden” op dit punt moeten er eerst nog eens diepzinnig over praten. Voorlopig kunnen we al zeggen, dat buitenlandse honing met ingang van 1 januari a.s. als zodanig aangeduid moet worden. Men kan dus niet meer buitenlandse honing zonder meer als „honing” verkopen. Imkers, die honing bijkopen om hun klanten te bedienen moeten dus op hun tellen passen. Ze

lopen gevaar in overtreding te zijn als ze honing, die ze niet zelf gewonnen hebben, als „Nederlandse honing” verkopen. Maar, zoals gezegd, we komen hierop terug als de geleerden het erover eens geworden zijn wat er nu precies in het nieuwe honingbesluit staat.

W. v. 't Land koopt à contant tegen de hoogste prijzen ruwe en zuivere was, ruwe en zuivere honing. Tevens het adres voor uw imkersartikelen.
HONINGZEMERIJ
Tel. 2607 — Barneveld

Bijenweide

De oppervlakte fruit in ons land is met ongeveer 1200 ha afgenomen. Vooral heel wat kersenboomgaarden zijn gerooid. Maar er zijn toch nog ongeveer 50.000 ha fruit overgebleven.

De oppervlakte zwarte en rode bessen is met bijna 20% teruggelopen.

De oppervlakte komkommers nam toe. Wij vermelden deze hier niet als drachtplant, maar uit andere overwegingen. De platglaskomkommers zijn bijna verdwenen. Platglas kan niet zo heel gemakkelijk tegen insectenbezoek worden afgeschermd. Maar nu vrijwel alle komkommers onder staand glas worden geteeld, kunnen de platglaskomkommers moeilijk meer als excuus dienen voor het handhaven van bijenverordeningen. De oppervlakte aarbeien en meloenen onder glas is toegenomen. Voor de bestuiving van beide zijn bijen van belang. Ook de met frambozen beteelde oppervlakte nam toe.

Fusie

Nu de bijenbladen samengevoegd zijn „als eerste stap op de weg naar fusie”, is het te betreuren, dat het met die fusie niet vlotter gaat. Het ziet er niet naar uit, dat de hoofdbesturen

hun verenigingen in 1966 al voorstellen voor fusie kunnen voorleggen. We hopen, dat ze op oudejaarsavond nu eens héél goede voornemens maken op dit punt en dat ze die dan ook uitvoeren.

We weten, dat vele imkers niet erg te spreken zijn over de „kleurloosheid” van ons blad. Dat slaat dan niet op de omslag, die volgend jaar zilverig zal moeten worden, omdat we in 1966 geboren koninginnen met zilver gaan merken. Het slaat op het nagenoeg geheel ontbreken van verenigingsmededelingen, waardoor het contact tussen leden en verenigingen verloren dreigt te gaan. Als overgangsmaatregel is dat aanvaardbaar, maar aan die overgang moet dan ook een keer een eind komen. En hoe eerder hoe beter!

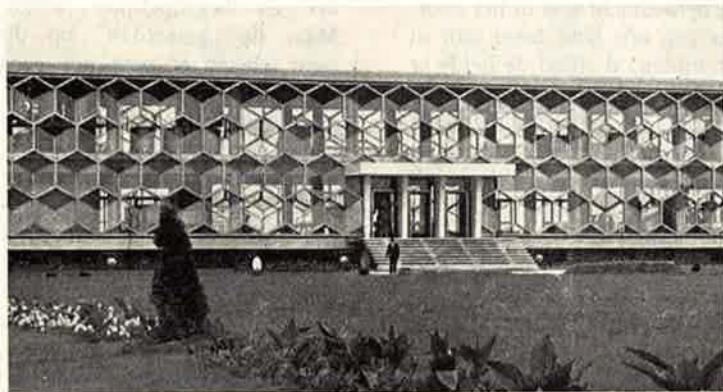
Wij wensen u allen goede feestdagen toe en alvast een goed begin van het jaar 1966!

G.

't 20e Internationale Bijenteeltcongres te Boekarest

Zoals gebruikelijk werd ook dit bijencongres voorafgegaan door een bijeenkomst van onderzoekers op bijenteeltgebied. In tegenstelling tot de oorspronkelijke aankondiging bleek bij aankomst in Boekarest dit z.g. vóórcongres niet in Brasov gehouden te worden maar in Boekarest.

Een grote hal voor honingbewerking, waar tal van zeer moderne machines stonden opgesteld. De ramen zijn niet alleen zeshoekig, maar echt in de vorm van kunstraat!

Het voorcongres duurde drie dagen. Op iedere dag werd één sectie behandeld: achtereenvolgens biologie, pathologie en botanie.

Er waren zeer interessante inleidingen bij al deze onderdelen, maar werkelijk opzienbarende nieuwigheden waren er niet.

Het leek me toe dat ook de discussies wat mat waren. Misschien was de temperatuur daar wel schuld aan, maar ongetwijfeld ook het ontbreken van enkele onderzoekers. Zo misten we bij het ongetwijfeld belangrijke onderwerp „koninginnestof” Janine Pain uit Frankrijk en Butler uit Engeland.

De discussies over bijenziekten zouden ongetwijfeld interessanter zijn geweest als Wille uit Zwitserland zijn resultaten over Septicaemie naar voren had gebracht.

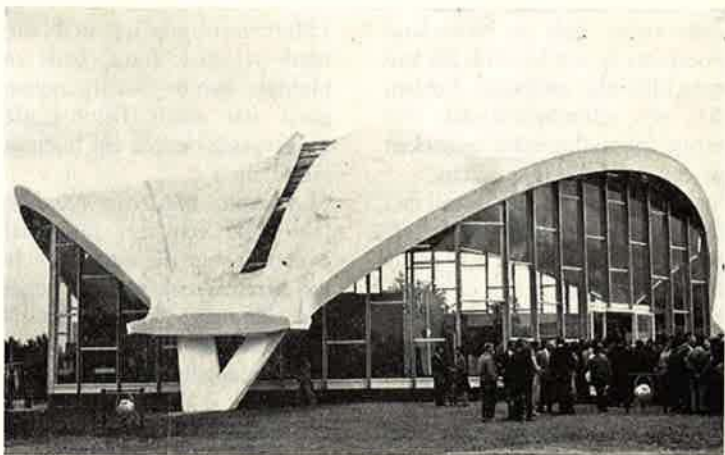
Overigens waren er ook inleidingen die m.i. niet het peil hadden dat op een internationaal wetenschappelijk congres vereist is. De Congresleiding had hier — en dat geldt ook voor het eigenlijke Congres — wat scherper moeten selecteren.

Tussen het voorcongres en het congres waren drie dagen waarop zeer interessante excursies waren georganiseerd naar het bijenteeltinstituut en verschillende daartoe behorende proefstanden en ook naar een bosbouwproefstation waar men ook een onderzoek deed ten behoeve van de bijenteelt.

Voor het onderzoek beschikten men over 4000 bijenvolken, waarvan er 1000 werden gehouden om de opbrengst, dus om de onkosten te dekken en 3000 voor proefnemingen o.a. op het gebied van bedrijfswijze en bijenrassen en -stammen.

Het Instituut voor bijenteelt-onderzoek is, samen met het Instituut voor de zijdeteelt, gehuisvest in een ruim gebouw. Het is zeer goed ingericht en beschikt over alle benodigde instrumenten. Er is ook een zeer mooi ingerichte afdeling voor het verwerken van de honing: een grote radiale slinger en honingtanks in roestvrij staal om jaloers op te worden.

Bij dit Instituut werd ook alle kunstraat voor heel Roemenië vervaardigd. Daartoe waren er een paar automatische kunstraatmachines van russische makelij. Het onderzoek op het Instituut omvat de hele bijenteelt, maar ik had de indruk dat vooral bijenziekten, de bestuiving van land- en tuinbouwgewassen en de drachtplanten belangrijk werden geacht. Op het Instituut is ook een zeer interessante methode ontwikkeld om koninginnen buiten het volk te kunnen overwinteren. Hiertoe gebruikt men

**Een tentoonstellingshal van zeer bijzondere constructie
gebouwd voor bijenteelttentoonstellingen**

kleine plastic kastjes, voorzien van een voerflesje. De koningin wordt hierin bij kamertemperatuur bewaard. Er gaan ongeveer 25 begeleidend werkbijen bij, die regelmatig ververst moeten worden.

De bijenvolken, die wij op de proefstanden zagen waren alle zeer zachtvaardig. De kasten werden zonder gebruik te maken van rook geopend, geheel uit elkaar gehaald en weer gesloten zonder dat er ook maar één probeerde te steken! Ditzelfde ondervonden we later ook bij andere excursies op particuliere bijenstanden.

Behalve de secties van het vóórcongres waren er op het congres nog de secties economie en techniek. Iedere dag waren er acht à negen referaten, die ieder weer een aantal inleidingen samenvatten. Het is ondoenlijk over al deze onderwerpen iets te vertellen. Ik zal me dus beperken tot een paar onderwerpen uit de mij toegewezen secties over pathologie en botanie, die van meer dan gewoon belang waren. Prof. Giulia Giordani (Italië) had zeer interessant nieuws over de mijtziekte. Zij begon op te merken dat uit wetenschappelijk oogpunt beschouwd de mijtziekte geen probleem meer vormt, maar dat deze ziekte in de praktijk nog steeds toeneemt. De geneesmiddelen Folbex en

P.K. zijn moeilijk toe te passen. Er zal dus naar een andere bestrijdingswijze moeten worden gezocht. Uit haar onderzoek bleek dat de mijten niet alleen in de tracheeën van het borststuk voorkomen, maar ook in de luchtzakken vooral van het achterlijf, maar ook van de kop. In tegenstelling tot de tot nu toe geldende mening kunnen ook bijen, ouder dan 10 dagen, geïnfecteerd worden, vooral in de winter. De resistentie van de oudere bijen is niet alleen een gevolg van het stijver worden van de haren, die de ademhalingsopening omgeven, maar heeft ook physiologische oorzaken. De mijten kunnen nog lange tijd blijven leven in dode bijen bij lage temperatuur. Ook op larven en poppen kunnen ze geruime tijd blijven leven. Zij dringen er echter niet binnen. Acarapis Woodi werd ook gevonden op wespen.

Scripnic (Rusland) nam proeven met geneesmiddelen tegen mijtziekte. Folbex gaf in april-juni 98—100% resultaat, in september-oktober echter slechts 25%. Tedion gaf in het voorjaar ook goed resultaat, echter geen uitroeien van de ziekte.

Dr. Liselotte Seifert (Duitsland) behandelde „Schwarzsucht“ een ziekte waarbij de bijen soms door het verliezen van hun haren een zwart uiterlijk krijgen. Of

deze ziekte ook in Nederland voorkomt is niet bekend. Zij kan verschillende oorzaken hebben b.v. een schimmelinfectie, een virus, physiologische gebreken of een erfelijke eigenschap.

Svoboda (Tsjecho-Slowakije) behandelde verschillende vergiftigingsmogelijkheden b.v. in de buurt van conserven- en limonadefabrieken door het bij het conserveren gebruikte benzoëzuur of bij suikerwarenfabrieken door de gebruikte aniline-kleurstoffen. Vergiftiging door stuifmeel van verschillende planten komt ook voor b.v. Ranunculus-soorten, linde en misschien ook Sophora. Stuifmeel van Digitalis is niet giftig, ofschoon de plant zelf wel giftige stoffen bevat. HCH blijft giftig als het op de raat terecht komt. (Volgens nederlandse ervaringen geldt dit ook voor linden.) Groeistoffen, die gebruikt worden voor onkruidbestrijding kunnen ernstige schade aan bijen toebrengen doordat ze soms als verontreiniging cresol bevatten.

Dreher (Duitsland) behandelde vergiftiging door chloor en fluor. Over de dosis, die de bijen doodt, was nogal wat verschil van mening. De hoeveelheid, die verdragen wordt, is afhankelijk van de leeftijd van de bijen en de hoeveelheid, die ineens wordt opgenomen. Bijen, die besmet zijn met Nosema kunnen veel minder fluor verdragen.

(Merkwaardig is dat in Nederland wel vaak fluorschade aan planten wordt waargenomen, maar dat nooit fluorvergiftigingsverschijnselen bij bijen gemeld zijn.)

Mej. Anna Maurizio (Zwitserland) gaf een zeer interessant overzicht van de stand van het nektaronderzoek op het ogenblik. Zij ging daarbij vooral in de nektariën. Nektar is niet zo maar plantensap, maar wordt werkelijk door de nektar-klier uit plantensap afgescheiden. De chemische samenstelling verschilt dan ook van die van het plantensap. Nektariën, die aansluiten op de zeefvaten leveren nektar met een hoog suikergehalte, die aan het houtgedeelte van de vaatbundels zitten een laag suikergehalte. Als de plant zuurstofgebrek heeft, houdt de nektarafscheiding op.

In de oost-europese landen wordt zeer veel waarde gehecht aan de honingbijen voor de bestuiving. Er wordt ook zeer veel onderzoek verricht. Men probeert ook de nektarafscheiding te bevorderen door het toedienen van bepaalde meststoffen aan de planten. Van de sporelementen, die vooral van betekenis zouden zijn worden door Buhareva (Rusland) borium, mangaan en molybdeen genoemd.

Deze laatste stoffen gaven bij koolzaad een toename van de

nektar met 21,7—52,4%, terwijl de zaadopbrengst toenam met 14,8—18,2%.

Alles & Rais (Rusland) lieten bijen bij het verlaten van de kast door bepaalde stoffen lopen, zodat ze deze bij hun bestuivingswerk ook op de bloemen overbrachten. Heteroauxine, op deze wijze toegediend, gaf een verhoogde zaadopbrengst bij rode klaver en paardebonden. Het hoogste 1000-korrelgewicht werd gevonden bij toediening van gibberelline.

De Battaglini's (Italië) vonden (evenals wij op Ambrosius-hoeve) dat de nektarafscheiding bij verschillende fruitrassen zeer uiteenloopt en dat die rassen, die de beste nektar leveren ook het drukst door bijen bezocht worden.

In Roemenië kan in sommige streken en in bepaalde tijden van het jaar stuifmeelgebrek optreden. Cirnu (Roemenië) vond dat maisstuifmeel biologisch zeer werkzaam is en door de bijen druk wordt verzameld. Het kan ook goed op andere wijze verzameld worden en dan aan de bijen worden gevoerd. Ook Rosenthal (Roemenië) wijst op de grote waarde van maisstuifmeel voor de bijen. De waarde wordt nog verhoogd als het gemengd wordt met melkpoeder. Hij raadt aan het zowel vroeg in het voorjaar als in de herfst te voeren. ir. J. Mommers.

GEWELDIG!

Dit apparaat verschaft ons volkomen voldoening, precies zoals wij verwachtten, het is zeer goed afgewerkt en bewijst ons grote diensten. (uittreksel uit een brief van een van onze afnemers)

Zo beoordelen en prijzen onze afnemers eenstemmig:

DE HONINGVERWARMER AMI-API GEPATENTEERD (SGDG)

De AMI-API verlicht Uw werk, het is een hygiënisch procedé en Uw honing wordt nooit te warm (automatische regeling) 6 verwisselbare verwarmingsroosters van verschillende grootte.

Prijs per compleet apparaat Hfl. 162,- franko huis.

Als het apparaat U niet bevalt, kunt U het binnen 8 dagen weer teruggeven.

Société GEBO, Rue Jacques Peirotes 67, Strasbourg, Tél. 34.41.55

KORTE BERICHTEN

JAARVERGADERING IMKERSBOND
VAN DE A.B.T.B. TE ARNHEM

Op 13 november had deze vergadering plaats. Het bezoek was bevredigend. Slagvaardig (zoals altijd) wist de voorzitter, de heer Lieshout zich snel door de 11 agendapunten te werken. Men was blijkbaar van mening, dat het bestuur het prima gedaan had in 1964, want alle voorstellen werden vlot aanvaard en de prettige geest was voelbaar. De discussie bepaalde zich dan ook vooral op de technische punten, die ir. Mommers naar voren bracht. In het kort kwam dit hier op neer, dat de heidehoning dit jaar een hoog vochtgehalte bevat. Volgens het nieuwe Honingbesluit mag dit maar 22% bedragen, zodat er veel honing is die niet aan de eisen voldoet. Bij heidehoning komt dit meer voor en het is aan te raden, deze honing pas te slingeren, als hij bijna geheel verzegeld is. In verband hiermede is het raadzaam, indien men heidehoning (en ook andere) wenst te leveren, men eerst een monster zendt. In Bostel werd dit jaar honing geleverd met 30% vocht. Het is te begrijpen, dat hiervoor niet de prijs kan worden betaald, die in de advertenties voor normale honing wordt geboden. Om herhaling te voorkomen, kunnen we u voor de overige punten verwijzen naar de verslagen over het bijenteeltcongres te Boekarest.

Tentoonstelling en honingkeuring Zeist

Op 10 en 11 september werd in Zeist door Floralia, Volkstuinders en onze afdeling een tentoonstelling gehouden van de produkten van deze verenigingen. De afdeling Zeist had hier een provinciale honingkeuring aan verbonden in samenwerking met de afdeling Bunnik. Juryleden waren de heren J. van Aarst en A. Laban uit Wageningen.

Er waren 15 inzenders in vier klassen honing. Aan alle inzendingen was de uiterste zorg besteed, zodat de punten niet zo heel ver uiteen liepen. De uitslag was als volgt:

Vloeibare honing

H. Raatgever, Zeist, 100 punten
A. Dijkstra, Soest, 100 punten
M. M. van Dijk-Oosten, Zeist, 99 punten
P. J. Romein, Zeist, 99 punten

Gekristalliseerde honing

P. J. Romein, Zeist, 100 punten
C. L. Hoogeveen, Zeist, 99 punten

Heideslengerhoning

G. H. Grijze, Soest, 100 punten
A. Steman, Soest, 99 punten.

In de rubriek raathoning werd geen prijs toegekend. Als beste inzender kreeg de heer Grijze een raszuivere Kaukasische koningin.

Raathoning winnen van de heide

Dit jaar las ik in ons blad verschillende wenken voor het winnen van raathoning van de heide. Gaarne zou ik hierover ook mijn ervaringen en mijn werkwijze willen weergeven. Het doel van mijn methode is: volken in kleine ruimte met veel bijen te hebben door geleidelijke versterking uit de bovenbak. Wij weten, dat het winnen van raathoning op de vaak schrale heidevelden zeer moeilijk is. Vier factoren spelen daarbij een grote rol.

1. Volkssterkte.
2. Huivesting en ruimte.
3. Warme afdekking en
4. Weersgesteldheid met vaak koude nachten.

De factoren 1, 2 en 3 hebben wij zelf in de hand.

Eind mei, begin juni maak ik zware kunstzwermen. Eind juni zijn mijn jonge koninginnen aan de leg. Als deze in broed komen, hang ik ramen met gesloten broed over uit mijn kunstzwermen. Tevens laat ik blanke ramen met een streepje voor-

bouw boven het rooster uitbouwen in een lage honingkamer. Op 1 augustus plaats ik een broedbak boven de honingkamer en pak hierin zoveel mogelijk uitlopend broed uit mijn kunstzwermen en, indien aanwezig, uit de tweede broedbak beneden. Mijn opstelling is dus: Bodem, broedbak met jonge koningin en 8 ramen van het jongste broed. De vrijgekomen ruimte van twee ramen vul ik aan met lege ramen, waarin voorbouw. Op de broedbak komt nu het rooster en hierop mijn lage honingkamer. Hierboven de volle bak met zoveel mogelijk verzegeld en uitlopend broed. Deze bak wordt al spoedig bezet met bijen van beneden, doch zal zich moerloos voelen en doppen optrekken.

De volgende dag, dus op 2 augustus, leg ik tussen de honingkamer en de bovenbak een zinken of aluminium plaat met een kleine opening van 5 bij 1 cm aan de voorkant.

Vlak voor het reizen naar de heide wordt de honingkamer

leeggeslingerd en worden de doppen in de bovenbak weggebroken.

Verder wordt er een warme bekking aangebracht. (Moet men echter ver reizen en is men bang voor warmlopen, dan zal de plaat moeten worden weggenomen en op de heide zo gauw mogelijk teruggelegd.)

Op 21 augustus zal alle broed in de bovenbak zijn uitgelopen en hebben de bijen zich naar onderen verplaatst.

Mocht er eens een zeer goede heidedracht wezen, dan kan de plaat worden weggenomen om deze bovenbak in de honingruimte te betrekken.

In de bovenbak wordt normaal boven de plaat geen honing gebracht.

Mijn verzwakte kunstzwermen laat ik thuis. Ze worden in augustus en september behoorlijk gevoerd en ze hebben dan niet zelden zes ramen met broed, die ik gebruik voor versterking van de thuisgekomen heidevolken.

Met deze methode heb ik bij dracht altijd succes.

Groningen. R. R. de Groot.

UIT DE JAAG- KIEPS

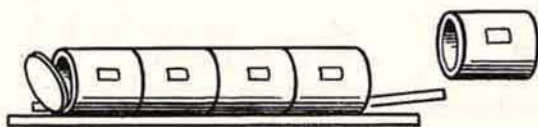
December-Wintermaand

Hierbij een afbeelding van een winters landschap, waarop de bijen niet vergeten zijn. Het is een reproductie van een prent uit het Getijdenboek (R.K. gebedenboek) van de Hertog de Berry en gemaakt door een Hollandse meester. Bij een televisie-uitzending van de bekende heer Pierre Janssen in december 1964 liet hij deze prent zien. Daar de afbeelding mij onbekend was en ik deze in ons maandschrift wilde opnemen stelde ik mij met genoemde heer in verbinding. Deze verwees mij naar de Steendrukkerij de Jong in Hilversum. Deze firma, die de plaat gebruikt had voor haar kalender 1963, was zo welwillend deze toe te zenden. Daarvoor onze hartelijke dank.

Een oud-hollandse bijenwoning

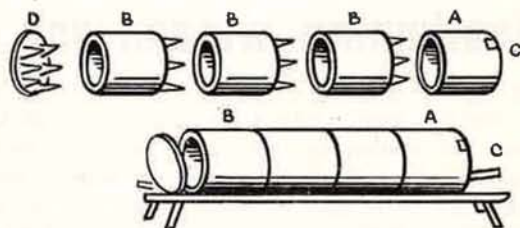
In de Imkerfreund 1962/12 vinden wij een artikel van de Engelse Dr. H. M. Fraser over kasten van 300 jaar geleden. Hierin haalt hij een boek van S. Hartlib uit 1655, getiteld „De Verbeterde Bijenstaat”, aan. Het is een boek dat voornamelijk mededelingen bevat van briefschrijvers uit binnen- en buitenland.

Zo een vertaling van een brief in „Hooghollands”; hierin zou een groot geheim verraden zijn, namelijk de beschrijving van een liggende bijenwoning, bestaande uit een broedkamer op een vast onderstel en een aantal losse ronde afdelingen. Deze worden bij elkander gehouden door houten pennen, die in het einde van de naastliggende ring passen. Het geheel wordt afgesloten door een ronde houten schijf, die ook met pennen wordt vastgezet en waarin het vlieggat zit. (Zie bijgaande tekening onder I.)

Ook in een ander Engels werk vinden wij een vermelding van deze bijenwoning, en wel in Bee-world 1965/II.

Hierin staat een gedeelte van een handschrift afgedrukt, dat een John Evelyn (1620-1706) één van de stichters van de Royal Society (1662) over de tuinbouw schreef. Het heeft tot titel: „Elysium Britannicum” en het gedeelte over de bijen zal omstreeks 1680 geschreven zijn. Hij maakte zijn werk niet af en het werd nooit uitgegeven. Het blad geeft 3 foto's van bladzijden, op twee ervan komen afbeeldingen van kasten voor. Ook één van een uit Holland afkomstige kast (zie bijgaande tekening onder II). De omschrijving is als volgt: „Het schijnt een eenvoudiger en minder kostbare kast te zijn dan de vorige (een achtkantige) en is een Hollandse uitvinding en zeer zeldzaam. Hiermede kan het verzwakken van volken door zwermen voorkomen worden, darren doelloos(?), de jonge bijen — in andere kasten werkloos, totdat een zwerm afgaat — vinden werk; de bijen behoeven niet te worden afgemaakt en de honing zonder nadeel voor de bijen weggenomen worden. De behandeling ervan is veel gemakkelijker dan van gewone kasten.

Deze korven staan niet, maar liggen op een onderstel als vaten in een kelder. Men kan deze korf op een vliering onder het dak houden, zodat de bijen onder de pannen kunnen uit- en invliegen.

Aan de bovenkant van elke korf — A — was een gat gesneden als ingang — C —. De open kant ervan was met een houten of strooien deksel, dat met houten pennen werd vastgemaakt — D —, afgesloten.

Op dezelfde wijze kon men de korf met ringen van stro — B — indien nodig verlengen tot 2 à 3 yards (1 yard is ongeveer 90 cm). De bijen zwermden nooit. Door het vlieggat — A — aan de bovenzijde te maken kunnen de bijen gemakkelijker met hun last neerdalen. Als de bijen de korf — A — bijna gevuld hadden, nam men het deksel — D — weg en plaatste een verlengstuk — B — gelijk aan de korf — A —, maar zonder afgesloten zijde, waarna het deksel weer werd aangebracht.

Wilde men de honing afnemen dan berookte men, na wegnemen van het deksel, met brandende linnen lomp, de bijen in — B — waarna deze wegtrokken naar — A —, dan kon men zoveel verlengstukken als nodig was, wegnemen.

Bijen verdwijnen (II)

In een vorige Jaagkieps hebben wij kunnen lezen over een geheimzinnig verdwijnen van bijen. Deze zaak is nog niet opgelost.

In Gleanings 1965/7 schrijft een bekend groot-imker in de V.S. Charles Mraz hierover het volgende:

Het geval dat bijen sterven zonder dat een oorzaak is vast te stellen is niet nieuw. Reeds in 1925 had hij in Centraal New-York op een stand van duizend volken een paar gestorven volken, zonder dat de oorzaak ervan kon worden vastgesteld. Deze volken leken zeer normaal, maar twee weken later waren de kasten ledig behalve wat dode bijen. Zijn volgende ondervinding was met een partij koninginnen, die hij voor enige jaren van de Kelly Island onderneming betrokken had. Een paar koninginnen, die hij als monster had ontvangen, waren de beste die hij ooit gezien had en hij bestelde er 50 voor het volgende seizoen. Praktisch alle volken, voorzien van deze koninginnen stierven door deze geheimzinnige ziekte. De bijen krabbelden schuddende door de gehele tuin, weg van hun kasten, totdat er slechts een paar overbleven.

Voor 5 jaar maakte Mraz met deze ziekte kennis in Mexico. Op een stand van 6.000 volken waren er 5.000 aangetast, bespuiting kon de oorzaak niet zijn. Op een drachtbron in oktober hadden de aangetaste volken de helft of nog minder van het normale aantal bijen en zij gaven zeer weinig honing. De resterende duizend volken gaven meer dan 300 pound elk.

In februari moesten er ongeveer 3.000 volken naar de citrusdracht, maar het was een hele toer om volken te vinden die sterk genoeg waren, de meeste hadden minder dan de helft der benodigde bijen. Begin maart begon de sinaasappel te bloeien, maar in een tuin met 50 volken was hierop bijna geen bij te zien. Het was voor een imker om gek te worden.

Wat was de oorzaak? De koninginnen leken goed, groot en in staat om volop eitjes te leggen. Toch waren er slechts weinig plekken broed te midden van flinke raten honing. Het meest opvallend verschijnsel waren de krabbelende bijen die schommelend rondtolden, hetgeen aanleiding was tot de naam „Rock en Roll ziekte”. De bijen werden door verschillende laboratoria onderzocht zonder dat een oorzaak kon worden vastgesteld. De bijen schenen ziek te worden voor dat zij haalbijen werden.

De eigenaar van deze grote Mexicaanse bijenstand (6.000 volken) trachtte elk jaar zijn volken een nieuwe koningin te geven. Dat betekent een teelt van ruim 5.000 koninginnen, die hij van 2 à 3 teeltvolken kweekte. Door de ligging van zijn stand was de paring met vreemde darren bijna uit-

gesloten, zodat zijn bijen door inteelt na enige jaren aardig gedegeneerd waren.

Het gebrek aan broed was geen gevolg van een gebrek aan eitjes, maar uit weinige hiervan kwamen larfjes. Ook waren er veel darren, die niet konden vliegen. Verder werden er volken aangetroffen, waarvan de bodemplanken bezaaid waren met vleugeltjes. Eerst schreef men dat toe aan het werk van mieren, maar dat bleek niet het geval. De vleugeltjes schenen van de bijen te vallen.

Daar de eigenaar niet overtuigd was dat inteelt de oorzaak kon zijn, bood Mraz aan de volgende zomer 50 vreemde koninginnen te zenden als proef. Deze werden in de kasten van één van de 150 standen en wel een stand, die veel geleden had, ingevoerd. De uitkomst was verrassend. Toen Mraz de stand bezocht vlogen de bijen volop; bij het openen der kasten boden deze een geheel ander gezicht dan het vorige jaar, bijna geen dode bijen; honing werd volop gehaald.

Ofschoon Mraz niet kan oordelen of de ziekte in de V.S. aan inteelt is te wijten, vindt hij het toch wel zaak aan een mogelijke inteelt aandacht te schenken.

Pas op voor carbol

Met het gebruik van de carbollap moet men voorzichtig zijn anders loopt men gevaar dat de honing er door bedorven wordt.

In de Imkerfreund 1965/9 schrijft M. Alber dat het voorgekomen is dat de honing naar carbol rook, maar ook als men de geur ervan niet met de neus kan waarnemen, kan het gebeuren dat bij het bakken van koek de carbolgeur waargenomen werd.

In Italië had een grote bakkerij eens schijnbaar goede overzeese honing gebruikt. Toen men de koeken uit de oven haalde werd een carbollucht als in en ziekenhuis waargenomen en een grote hoeveelheid kostbare koeken moesten weggeworpen worden.

Jékavé.

KORTE BERICHTEN

Kring Achterhoek

Op dinsdag 7 december, 19.30 uur in de zaal „Lunchroom Vinkenborg” te Doetinchem, Hamburgerstraat 44, praatavond en inleiding door de heer J. van Aarst, o.m. over de resultaten van de verschillende drachtgebieden. Alle imkers hartelijk welkom.

Cursus bijenteelt voor gevorderden te Leeuwarden

Op de praktische eindles die gehouden werd op zaterdagmorgen 2 oktober 1965 werd aan de volgende kandidaten het diploma uitgereikt door de heer Van Aarst: mevr. G. de Boer-de Vries te Jorwerd; de heer R. Elings te St. Annaparochie; mej. G. Melchert te Leeuwarden; de heer B. Postma te Buitenpost (77 j. oud); de heer P. Reiding te Leeuwarden; de heer D. Rienks te Buitenpost; de heer N. Schreinhouw te Leeuwarden; mevr. C. Smeets-Verkerk te Hardegarijp; de heer A. Veenma te Leeuwarden; de heer A. Visser te Leeuwarden; de heer J. de Vrien te Veenwouden; mevr. M. v. d. Vlugt-Boersma te Leeuwarden.

Bijenteelt in vroeger jaren (9)

Zo overvloedig als de bronnen over de plaats van de imker in het recht zijn in de vóór-Napoleontische tijd, zo schaars zijn in Nederland representaties van de bij in de kunst. Het strookt kennelijk niet met onze volksaard te lyrisch te worden over onze bijen en de eerder genoemde prijsnoteringen van de Amsterdamse koopmansbeurs liggen stellig meer in onze lijn.

In heel Europa buiten Nederland zijn er vele kunstenaars geweest, die bij het scheppen van hun kunstwerken door de bijen zijn geïnspireerd of die taferelen, aan het bijenleven ontleend, in hun scheppingen hebben verwerkt. Daar ik echter heb beloofd mij zoveel mogelijk tot ons land te beperken kan ik u alleen maar een kopergravure van „de imkers” van Pieter Brueghel de Oude laten zien. Een zeer geliefd thema bij vele kunstenaars was Amor, het liefdegodje, dat honing wilde snoepen en door de bijen werd afgestraft. Denk aan de pentekening van Albrecht Dürer, thans in het kunsthistorisch museum van Wenen, waarop men Amor ziet, die door de bijen achtervolgd naar Venus vlucht. Beide scheppingen zijn uit de eerste helft van de 16de eeuw.

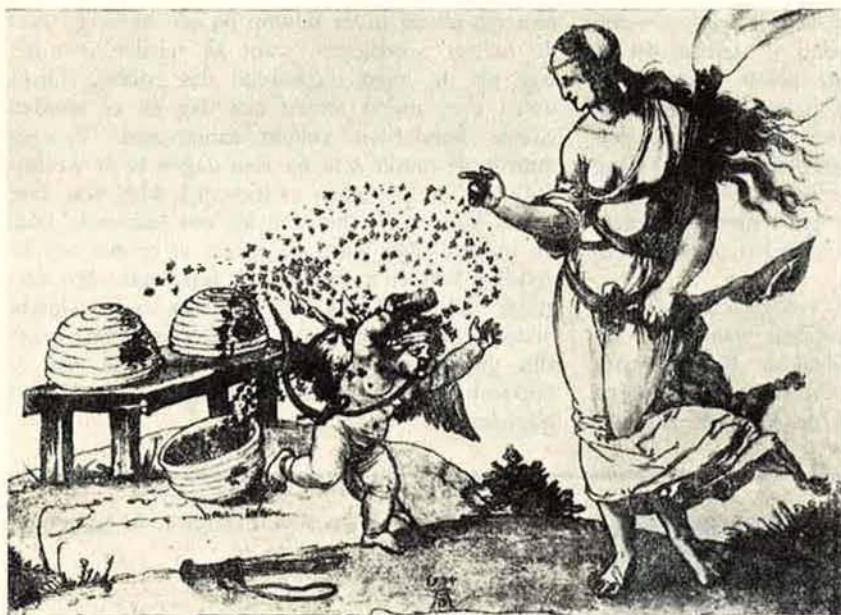
Wat voor de bij in de kunst geldt, gaat in iets mindere mate ook op voor de bij in de folklore en de volkskunst. Ik heb de bekende vier deeltjes van Van Lennep en Ter Gouw over de uithang-

tekens in Nederland er nog eens op na gekeken. Deze verzameling werd in 1868 voltooid, dus voordat onder de drang van vernieuwing en modernisering vele gevelstenen en opschriften aan de sloper ten offer vielen. Ik vind daarin dat de Zoete Inval een zeer algemeen uithangteken was van winkels, waar het zogenaamde zoet goed werd verkocht. Deze zoete inval werd over het algemeen voorgesteld door een jongen, die kopje over in een stroop- of suikervat duikt en ik vind maar één geval van een afbeelding van een steen uit Alkmaar in de Verdrongen Oord, waarop een man met zijn achterste in een bijenkorf zit. De bijenkorf wordt wel vaak gebruikt om de vele klanten die in- en uitgaan te symboliseren; denkt u maar aan het bekende warenhuis van die naam. Interessant is een gevelsteen, in de tuin van het Haagse Gemeentemuseum. Bijzonderheden omtrent de geschiedenis daarvan zijn niet bekend. Naar de afbeelding te oordelen moet de steen hebben gediend voor een honinghandel of een bijenpark, wat mij niet waarschijnlijk lijkt, of, wat mij meer aanvaardbaar voorkomt, de man die de steen heeft laten vervaardigen heette Bijker of had een andere van het imkersbedrijf afgeleide naam en heeft zijn naam verzinnebeeld in deze gevelsteen. Bij Van Lennep en Ter Gouw vind ik verder nog vermeld, dat in Groningen buiten de A-poort een vergulde bijenkorf was afgebeeld met het opschrift „de byekoer” en het onderschrift in slecht Fries: „In 't hûs de Byekoer / Der bakt men Grinserkoeke / Mer trock de goede waer / Mat men de minschen locke”. De mede vinden wij ook nog een keer vermeld op een uithangbord in een rijmpje, dat in ontelbare variaties voorkomt: „Debbaut Nicodemus, die woont hier / En verkoopt mee en bier / En niets heeft hij hier te wenschen / Als de zegen van den Heer / En de gunst van de menschen”.

Wat die uithangtekens betreft, meen ik, dat al datgene wat vroeger werkelijk bij het volk leefde, wel ergens tot uiting kwam in de veelal bijzonder aardige uithangborden en opschriften. Misschien mogen wij hieruit de slotsom trekken, dat de imkerij toen al geen gemeengoed meer was. Vroeger vond men ten plattenlande vrijwel overal wel een paar bijenkorven. Langzaam maar zeker was dit aantal teruggelopen en waren de imkers een

Gevelsteen in de tuin van 't Haagse Gemeentemuseum

Amor,
het liefdesgodje,
dat honing
wilde snoepen
en door
de bijen wordt
afgestraft.

min of meer aparte gemeenschap geworden. Dit werd natuurlijk ook in de hand gewerkt door het feit dat de bijen, zoals de zoon van een elektriciën het uitdrukte, „van achteren niet geïsoleerd zijn”. Deze beslotenheid leidde er ook toe, dat er in de imkerswereld bepaalde gebruiken en zegswijzen ontstonden en ook het bijgeloof welig tierde. Ik noem u een paar van die gebruiken. De eerste zwerm, waarmee de bijenhouders in spe het bedrijf begon, moest hem worden geschonken. Op het kopen van bijen voor dit doel rustte geen zegen. Ook wanneer de bijen in andere handen moesten overgaan, omdat de imker was overleden, was een bepaalde ceremonie voorgeschreven. Nadat de korven met rouwfloers waren behangen of om de kop van de korven met zwarte verf een rouwrand was geschilderd, moest het overlijden van de imker door een van de nabestaanden de bijen worden aangezegd en de bijen werden gevraagd voor de nieuwe eigenaar net zo hard te willen werken als zij voor de overledene hadden gedaan. Een ander staal van imkersbijgeloof was, dat de imker, die in de kerstnacht aan de korven luisterde, de kerkklokken hoorde luiden. Ook het uitbannen van boze geesten diende op gezette tijden plaats te vinden. Een masker werd voor de korven gehouden, om de boze geesten te weren! Zo zijn er ook van die orakelachtige uitspraken, die nog steeds opgeld doen. Een ervan is „Lichtmis helder en klaar, geeft een goed bijenjaar”. De deskundigen zijn het er nog steeds niet over eens, of dit zo moet worden uitgelegd, dat helder weer op 2 februari een goed bijenjaar voorspelt, dan wel dat men bedoeld heeft, dat de volken als omtrent die tijd de bijen een reinigingsvlucht hebben gehouden en dus helder en klaar zijn, in staat zullen

zijn zich naar behoren te ontwikkelen. Een uitspraak die meer op de werkelijkheid stoelt is: „Wie goed wil bijen, moet heien en kleien”. Men bedoelt hiermee te zeggen dat de imker, wil hij een behoorlijke opbrengst hebben, met zijn bijen naar verschillende drachtbronnen moet reizen, zowel op de klei als op de hei. Tegenwoordig drukt men dit zo uit: benzine is het beste bijenvoer.

Dat heien en kleien geeft mij een goede gelegenheid nog even iets te vertellen over de Veenen-

„De Imkers”, van Pieter Brueghel de Oude

daalse bijenmarkt. Hoe oud deze markt is weten wij niet, maar hij was er zeker al voordat de beroemde slag bij Nieuwpoort plaats vond. Deze markt heeft stellig aan dat heien en kleien zijn ontstaan te danken. De imkers op de Veluwe waren aangewezen op de boekweitdracht (al lang verdwenen) en op de heidedracht (bijna verdwenen). In het voorjaar was er bijna niets te vinden, waarop hun bijenvolken zich konden ontwikkelen.

Zij trokken daarom in het vroege voorjaar met hun bijen naar de fruitgebieden, waarbij zij ergens zuidelijk van Veenendaal de Rijn overgingen. De Brabantse imkers daarentegen trokken naar de boekweitvelden op de Veluwe. Zij ont-

moetten elkaar in de Klomp bij een herberg, waar de imkers overbleven, want zij reisden met het oog op de bijen uitsluitend des nachts. Thans duurt deze markt amper een dag en er worden enkele honderden volken aangevoerd. Vroeger duurde de markt acht tot tien dagen er er werden 5000 tot 6000 volken aangevoerd. Men zou deze markt kunnen beschouwen als een jaarmarkt voor de imkers, want niet alleen was er tevens een levendige handel in honing en was, maar een dergelijk gebeuren trok ook tal van andere kooplieden aan. De bijenmarkt van Veenendaal heeft zijn gouden tijd gehad en de overgang van de korfteelt naar de kasten heeft hiertoe ook veel bijgedragen.

De heer
J. M. Lauwers
op de
laatste jaar-
vergadering N.C.B.
die hij bezocht

IN MEMORIAM

Op 8 oktober overleed te Goirle op 84-jarige leeftijd

J. M. Lauwers

ridder in de Orde van Oranje Nassau en begiftigd met Pro Ecclesia et Pontifice, Oud-Hoofdredacteur van Sint Ambrosius en Oud-Voorzitter van de Bijenhoudersbond van de N.C.B.

„Geloof, naastenliefde, plichtsgevoel en arbeidzaamheid toonden zich in zijn leven in woord en daad en zijn ganse leven droeg hij deze principes over op de jeugd, die hem was toevertrouwd, alsook op de volwassenen, waaraan hij in talrijke organisaties leiding gaf,” vermeldt zijn doodsprentje. In deze zin is alles samengevat wat aan het leven van de heer Lauwers inhoud gaf. Hieruit putte hij de kracht om voort te gaan toen het leek, alsof iedereen zou opgeven. Hardnekkig vocht hij tegen de ouderdom om langer te kunnen dienen. De aardse dood heeft tenslotte ook hem geveld, maar „Wie in Mij gelooft zal leven in eeuwigheid.” Dankbaar zullen allen, die hem gekend hebben, hem gedenken in hun gebeden.

Op 19 oktober 1965 overleed op bijna 92-jarige leeftijd ons trouwe lid de heer

P. Camps

afd. America

Practische actualiteiten

De laatste honderd jaar: nooit zulke lage temperaturen in november sinds 1906, nooit zo vroeg geschaatst sinds 1941, zo meldden de kranten op 15 november. Nooit zulk een mooie nazomer meegemaakt, vinden we zelf. Hoe zullen de bijen reageren op deze sterke temperatuurdaling?

Aanpassen geblazen!

Een week of wat geleden werden nog dagtemperaturen gemeten van bijna 20 graden. De bijen vlogen of het zomer was en deden zich tegoeed aan het stuifmeel van herfstasters.

Nú daalt het kwik tot 10 graden onder nul. De bijentros moet zich plotseling sterk verkleinen, om voldoende warmte te kunnen produceren en vasthouden. Toch geloven we niet dat dit nadelig zal werken. De nachttemperaturen waren al langer aan

de lage kant en het broednest zal inmiddels wel sterk verkleind zijn, zodat eventuele broedplekjes nog in de tros geborgen kunnen worden.

Grote opruiming!

Voor zover het nog niet gebeurd is kan nu grote opruiming worden gehouden. Het verwijderen van propolis van lege bakken en raten kan bij lage temperaturen gemakkelijk gebeuren. De propolis is dan glashard en barst bij het minste tikje van de materialen. De propolis kan bewaard worden. Soms vindt men daar een liefhebber voor. Het schijnt gebruikt te worden voor het bereiden van bepaalde vernissoorten. Sommigen gebruiken voor het verwijderen van propolis warm sodawater of spiritus. Daartoe moeten de afstandblikjes van de ramen worden verwijderd en dat is geen prettige bezigheid. Met een schraapbeitel, een oud mes of een plamuurmes gaat het ook prima. Deze apparaten mogen niet te scherp zijn, daar men dan het hout van de raampjes beschadigt.

Geen schoonmaakwoede

Met bovengenoemde gereedschappen zijn de ramen en bakken voldoende schoon te krijgen, zó, dat ze een nette indruk maken en dat er handig mee gewerkt kan worden. Het schoonmaken van de blikjes met spiritus e.d. vinden we wat overdreven. Het heeft ook zijn voordelen, dat de blikjes zo vast mogelijk aan de ramen zitten, vooral als ze er nooit af hoeven. Tijdens het reizen heeft men dan minder kans dat de ramen gaan kruien. Bij mij gaan de blikjes even lang mee als de ramen. Ook bij het slingeren blijven ze op hun plaats. De slinger moet dan zo geconstrueerd zijn, dat de blikjes kunnen blijven zitten. Dit alles geeft een hele tijdsbesparing en veel gemak. Als nu veel immers wegens tijdgebrek hun bijen opruimen, dan kan dit misschien er toe bijdragen de werktijd te verkorten. Wij schuiven de blikjes altijd met de scherpe kant naar binnen aan de ramen. Dit is het meest aangenaam en veilig voor de vingers, vooral als men de ramen afslaat of de ramen uit de kast neemt. Dat de bijen dan de openingen aan de binnenzijde vol propolis stoppen heeft meer vóór- dan nadelen. Als men alleen de propolis verwijdt, die hinderlijk is, heeft deze manier van aanschuiven alleen maar voordelen. Iemand, die persé telkens zijn afstandblikjes van de ramen wil halen, kan ze beter andersom monteren. Ze zitten dan niet zo vast. Wij vinden dat echter juist een groot bezwaar.

Voerbakken

De voerbakken moeten goed schoon gemaakt worden. Dat kan het best gebeuren met heet sodawater. Naspoelen met een desinfecterende vloeistof b.v. Chloorbleekloog lijkt me aan te bevelen. (Dit

wordt o.a. gebruikt voor het schoonmaken van melkgereedschappen.) In de suikerresten kunnen zich allerhande bacteriën en schimmels vestigen, die bij een volgend gebruik de suikeroplossing infecteren. De suikeroplossing wordt dan in korte tijd een gevaarlijk gif, vooral als dit bij het inwinteren gebeurt.

Wij kunnen U alles leveren op het gebied der **Bijenteelt**. Door eigen importen koopt U bij ons **voordeliger**. Vraagt onze gratis prijslijst even aan.

Ook kunnen wij U leveren voor wederverkoop voor de laagste prijzen div. soorten honing van de **allertijenste kwaliteiten**. Vraagt hiervoor onze speciale honingprijslijst die wij U gaarne gratis toezenden.

Bijenstand H. T. van Dam & Zn.

Jubbega (Fr.) - Telefoon 05165—382

Lekken dichten

Een bezwaar bij voerbakken is, dat ze gemakkelijk lekken. Door het achtereenvolgens nat worden en weer drogen barsten de naden. Wil men deze bakken weer dicht maken, dan is het meestal voldoende deze naden een beurt te geven. Om de 3 à 4 jaren kan men dan de hele bak eens onderhanden nemen. Ik gebruik voor dichting altijd rubberroïd kit. Dit is een half vloeibaar tot geleiachtig teerprodukt. Ook silolak is goed bruikbaar. Hoeft men alleen de naden te behandelen, dan kan men het dichtingsmateriaal in een plastic oliespuitje doen en daarmee over de naden lopen. Is het spuitje voorzien van een lange dunne hals (of uitschuifbare hals), dan kan men tevens de voerspleet behandelen, zonder dat men de bak hoeft te demonteren. Na gebruik moet het spuitje goed gereinigd worden met benzine of iets dergelijks, anders is het spoedig onbruikbaar. Als we zorgen, dat onze materialen nu reeds bedrijfsklaar liggen voor het volgende jaar, komt men dan niet voor moeilijkheden te staan.

En nu de ramen

Bij het opbergen van de ramen moet ook grondig opruiming gehouden worden. Met oude, geschimmelde raten moet men korte metten maken. Voor het geld, dat de ingeleverde was opbrengt, kan men ongeveer nieuwe kunstraat kopen. Bij het verwijderen van de oude raten uit de ramen, kan men trachten de draden te sparen. Bij koud vriezend weer lukt dat weer het best. De raten zijn dan bros. De draden, die zijn blijven zitten moet men meestal wel wat opspannen, door de draad in het midden, boven aan het raam, wat aan te trekken en met een spijkertje vast te zetten. U draadt toch ook uw ramen met vier draden vertikaal? Als u straks een radiale slinger gaat bouwen is dit noodzakelijk.

Opbergen in het licht

De goede ramen worden opgeborgen. Het best kan dat gebeuren in het licht. Er komt dan geen wasmot in. Met een latwerk, dat bespannen is met doorzichtig plastic, kan men een goedkope en doelmatige ratenkast maken. Het bespuiten van de raten met petroleum blijft riskant, als men teveel gebruikt. Uitzwavelen is vrij omslachtig en beschermt de raten nadien niet meer. Zwavelkoolstof is eenvoudig in het gebruik, echter zeer explosief.

IJsazijn is doelmatig en eenvoudig in het gebruik, maar de metalen onderdelen zijn niet gemakkelijk roestvrij te houden. Imkerglobol of paradichloorbenzol schrikken de mot wel af, maar doden hem niet. Meestal valt het gebruik ook niet mee. Sommigen bewaren de raten eenvoudig in de bakken, die naast elkaar in het volle licht staan opgesteld.

De resultaten zijn prima. Als de raten wat vochtig kunnen worden door condens, krijgen ze een verweerd aanzien. Laat men de ramen in de kasten hangen, dan zullen ze na een vochtige winter waardevol en geschimmeld uit de kasten te voorschijn komen. In dit geval moeten de vlieggaten over de gehele breedte open blijven. Ook dat is echter niet voldoende. Daarom lijkt ons een kast met rondom plastic en opgesteld in het licht op een droge plaats nog het best.

Alles aan de kant

Er is in ons blad reeds herhaaldelijk gewezen op de doelmatigheid van aluminiumverf. Zelf zijn we hierover ook zeer voldaan. Toen we echter deze zomer bij de heer A. Damen in Dongen kwamen, om zijn bijen te keuren voor de Brabantse kampioenschappen, vertelde deze, dat sommige soorten aluminiumverf voor de bijen onzichtbaar zijn. Bij één kast was dit nog duidelijk waar te nemen. De bijen kwamen van de dracht thuis en botsten tegen de kast, alsof ze deze niet zagen. Soms gebeurde dit meerdere malen, tot ze voor het vlieg-gat neervielen en naar binnen kropen. Toen hij de kasten overschilderde met een andere soort aluminiumverf, had hij er geen last meer van. De reden is voor ons niet duidelijk. In ieder geval meenden we er goed aan te doen dit even mede te delen.

Aluminiumverf onzichtbaar?

Als men sommige bijenstallen binnen wil gaan, moet men eerst wat buiten zetten om binnen te kunnen. Alles ligt nog, zoals het voor het laatst gebruikt werd. We doen er goed aan ook hier eens grondig op te ruimen. Alles aan de kant, netjes opgestapeld. Dat men hierbij de bijen niet mag storen is vanzelfsprekend. Mogelijk kunnen sommige onderdelen reeds geschilderd worden.

Pam.

Imkers vertellen en vragen (X)

Een moerloos volk aantreffen op zijn bijenstand is voor de imker een heel grote teleurstelling. De meeste imkers, die al een reeks jaren het bijenhouden als beroep, nevenberoep of natuurhobby beoefenen, zullen toch wel eens de verrassende gewaarwording meegemaakt hebben, dat ze bij hun volken een moerloos volk aantreffen; dat ze „nen ongerechten bie” hadden, zoals het in oudere imkerstaal genoemd wordt.

Mogelijk dat de bijenverzorger dan moet denken, het zal mijn eigen schuld zijn. Als hij b.v. ruw en slordig tewerk ging met uitnemen en inhangen van ramen met broed en veel bijen en zodoende de koningin gedrukt kan hebben in een volk waarvan de jonge koningin reeds bevrucht maar nog niet aan de leg was.

Het kan echter ook zijn dat de imker zich helemaal niet van schuld bewust is. Dit komt voor wanneer een jonge koningin door een of andere oorzaak niet

in haar volk terugkeerde na de uitvlucht om te paren. Voor dit geval houden sommige imkers kleine volkjes met reservekoninginnen.

Veel moerlozen

Wie in de voorbije zomer nog al eens vaak een bezoek bracht aan een imker en zijn bijenstand, of op bijeenkomst en bij ontmoeting met imkers kwam te praten, zal waarschijnlijk ook over moerloosheid te horen hebben gekregen. Want er blijken betrekkelijk veel moerloze vol-

ken te zijn voorgekomen. Het is niet gemakkelijk uit te maken of dit de laatste zomermaanden te wijten was aan de bijzonder ongunstige weersgesteldheid.

Een heel serieuze en tevens kundige imker kreeg ongeveer half september bezoek van twee heren van de voorlichtingsdienst van het rijksbijenteeltconsulent-schap. Ook deze imker moest getuigen, dat hij een moerloos volk op zijn goed verzorgde stand heeft gehad.

Hij behoefde zich daarover niet te schamen, merkte een der twee deskundigen toen op. Want deze had op eigen stand zelfs vier moerlozen geconstateerd.

R. v. M. te M., vertelde op 4 oktober '65 dat het hem nog veel erger verging. De controle, alvorens te beginnen met invoederen van winterprovisie, wees uit, dat bij zijn 44 volken 11

moerloze voorkwamen. Van drie had hij gezien dat de moer werd ingebald. Hij beweerde er zeker van te zijn, dat hij er zelf geen schuld aan kon hebben. Elke imker mag altijd komen kijken hoe rustig en bedachtzaam hij te werk gaat bij elke behandeling van zijn volken, zo pleitte hij voor zichzelf.

Een ongerechte na de winter

M. H. te P. had in veel jaren geen ongerecht volk gehad. Maar even voor half april '65 deelde hij met leedwezen en een beetje sip aan een zeer goed bevriende collega mee, dat hij er een moerloze kast bij had staan. En hij had geen reservevolk. Wel wist hij, dat hij uit een goede kast een raam met larfjes en eitjes kon overbrengen in de moerloze. Dan zouden wel redcellen worden aangezet, maar om een jonge koningin, daaruit voortgekomen, bevrucht te krijgen, was het wat vroeg in het bijenseizoen. „Niet over inzitten”, zei de hulpvaardige collega. „Al vrij vroeg maak ik een stevige veger met een beste moer van het vorig jaar. En die breng ik je omstreeks half mei, als hij in een zesraams goed wat broed heeft. Die hang je dan over in je moerloze. Je geeft me het kastje terug met uitgebouwde raten of kunstraat”.

Een ongerechte in de zomer

Ze waren weer met z'n drieën bijeen de 25ste juli '62, juist voor ze nog hun geluk zouden gaan beproeven op de hei.

W. v. d. J. was de drukste prater, want hij had weer „zo'n bijzonder geval”. Dat kwam neer op het volgende:

„Een van mijn kasten is moerloos. Hoe en wanneer dat gekomen is, weet ik niet en snap ik ook niet. Er zijn nog geen werkbijen in aan het leggen. Gesloten broed is er maar enkele cellen meer. De bijen zitten op twee bakken. Daarin hebben ze veel te veel plaats, want het volk is maar matigjes. Nu krijg ik een goed zesraams

volk voor heel weinig geld om mijn moerloze te gerechten. Dat dacht ik zo te doen: ik schud alle bijen van het moerloos volk op tien ramen in de onderbak. Daar leg ik een krant geheel afsluitend overheen. In de bovenbak hang ik het zesraams volk met aan weerskanten twee uitgebouwde raten fijn werk. Dan kan ik zes geheel lege raten overhouden om met het zesraamskastje terug te geven, want ik kocht alleen het volk met broed en wat voer. Wat denken jullie over deze manier van verenigen?”

Zoals W. gedacht had het te doen is een veel toegepaste manier van verenigen. En over het algemeen hoort men over het resultaat tevredenheid van de imkers, die het zo deden. Probeer het ook gerust. Voer het werkje uit tegen de avond. Dan zijn de bijen aan het eind van de haaldag. Ze hebben dan „in huis” nog heel wat te verzorgen. Aan het eind van de haaldag zijn de bijen rustiger. Geleidelijk wordt van twee kanten uit de scheidingskrant een stukje geknaagd en de twee verscheiden „nestreuken” wisselen tegen elkaar uit en worden wel een en dezelfde reuk.

Als de zesramer die je krijgt van enige afstand komt, zeker ongeveer drie kilometer, dan is het juist wel goed hem boven de moerloze bijen te zetten.

Er zijn ook imkers die met succes zo verenigen zonder krant, maar dan besproeien ze beide volken wel met suiker- of honingoplossing. Dit is een voorzichtige voorzorg waardoor beide volken goed wat werk hebben met oppoetsen terwijl nestreuken uitwisselen.

Een moerloos volk met leggende werkbij(en) na de zomer

Het was prachtig zonnig na jaarsweer op 25 september '65. Vier heren imkers reden op deze vrije zaterdagmiddag met de wagen naar G. P. te P. Ze waren heel welkom bij G. Aan

de bijenstand begon G. de toestand van zijn bijen te tonen en toe te lichten. Eén volk trok de bijzondere belangstelling. „Deze had een goede jonge moer, toen ik wat zomerhoning slingerde. Evenwel de vorige week kwam ik tot de bevinding, dat hij midden in de broedvlak onregelmatig bultbroed had. Ik meende ook al een paar weken dat hij minder volk had. Twee keer heb ik hem nu dezer dagen uit en na afgezocht naar de koningin. Geen koningin te vinden en onrustiger en ruisender dan een gerecht volk. Het bultbroed en de onregelmatige ei-afzetting tegen de zijwand van de cellen wijzen er ontwijfelbaar op, dat minstens één werkbij aan het leggen is geweest. Ik had hem al een week vrij stevig bijgevoerd. Kijk, vier ramen aan elke kant twee, zitten zowat vol voer. Sinds vorige week heb ik hem niet meer voer gegeven. Tegen heel schikkelijke prijs kan ik een reservevolk op zes ramen kopen. Dit volk heeft ook al ruim de helft van zijn wintervoorraad. Die zesramer koop ik en voeg hem bij deze moerloze. Maar hoe voeg ik ze nu het beste bijeen?” De oudste van de vier — meende wellicht ook de wijste te wezen — gaf het eerst zijn mening: „Wanneer heb je dat reservevolk?”

„Aanstaande woensdagmorgen om ongeveer negen uur.”

„Komt het van ver hier vandaan?”

„Zeker tien kilometer. Die bierman heeft een wagen en brengt het.”

„Goed. Doe het dan zó: Van die vier ramen met veel voer zet je er twee aan de linker- en twee aan de rechterzijwand van een lege bak. De weinige bijen laat je er maar op. Dat doe je al 's morgens tussen acht en negen. Want dan ontvang je het zesraamsvolk. Tussen die vier voerramen heb je plaats voor de nieuwe bij in te hangen. De bak met bijen en eierleggende werkbij(en) zet je een

paar meter voor de hal. Je klopt en veegt alle bijen af op een zak of een stuk plastic. Het bultbroed kop je. Dan zet je de ramen weer in de bak en vult die aan met vier lege raten. Die heb je hier, een lange rij, boven in je hal hangen. Op de bodemplank zet je de bak met afgeveegde raten; op dezelfde plaats in de hal waar de kast eerst stond. Boven deze bak zet je het zesraams volk (nu op tien raten). Misschien zonder, maar zeker met weinig bijvoeren heeft het volk voldoende wintervoorraad. Het is mogelijk goed, dat je in beide bakken, die je boven elkaar plaatst, wat suikeroplossing over de raten sproeit, maar beslist nodig is het niet. Het is voorzorg. De kast wordt afgesloten met de dekplank of dekkleedje.

De vliegbijen van het nieuwe volk moeten zich gaan oriënteren. De afgeveegde bijen van het moerlose volk zullen terug-

vliegen en de eierlegsters blijven wel achter."

Een tweede van het viertal, een sekure oud-gediende in het vak, nog volop actief, achtte het beter een krant te leggen op het moerlose volk en daarboven het gerechte volk te plaatsen.

"Wel akkoord", meende de oudste, "als je tegen de avond zou verenigen. Maar G. moet dat nu in de voormiddag al doen. Hij moet de zesramer niet opgesloten laten. En hij dient hem liefst direkt zijn blijvende standplaats te geven. Met krant of separator zouden de bijen van zijn nieuw volk opgesloten worden. De wintervoorraad krijgt het volk nu bij elkaar in de bovenbak. Het voer in die vier raten is al voor een goed deel verzegeld. Zou je dat in de onderbak laten, dan staat het zeer sterk te bezien of de bijen het nog naar boven zouden dragen. Zou dat voer in de onderbak blijven en een ander

gedeelte, dat de zesramer al heeft, in de bovenbak, dan zou de totale winterreserve niet bij elkaar zitten. Het onderste gedeelte zou in de winter onbereikbaar zijn voor het volk, terwijl het bovenste gedeelte al verbruikt zou kunnen zijn."

"Ook weer waar", was het daaropvolgend wederwoord. De onderbak kan al klaarge maakt worden, zoals juist gezegd is, vóór G. het zesraams volk thuis krijgt. Zo gauw als het er dan is behoeven raten met broed, bijen en voer maar direkt boven ingehangen te worden. Er wordt zodoende het minste storing veroorzaakt. Daardoor kunnen de bijen en ook de moer rustig blijven. En dat is veel waard. Want in een onrustig volk kan ook de koningin wel druk gaan lopen, „zenuwachtig worden" zeggen sommigen. En dat kan tot gevolg hebben dat ze wordt „ingebald" en, om komen moet.

P. H. Martens.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50, elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 873335 t.n.v. Drukkerij Maastricht en Verhoeven te Arnhem, met vermelding „Speurbijtjes". Inzendtermijn: vóór de 10e van de maand. Opgeven „Speurbijtjes" waarvan de betaling nog niet is ontvangen zullen niet worden geplaatst.

TE KOOP: Alles wat voor en bij een bij nodig is. Simplex-kasten, enkel- en dubbelwandig; spaarkasten en V.S.-kasten, alle in prima staat, met raten en rooster; uitgeb. broed- en honingramen, raten, bijenkappen, slingers, observatiekasten, enz. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a. Telefoon 03462-1303. Van ouds bekend.

TE KOOP: prima bijenvolken op zes raten, in Simplex-kasten en korven. Alles onder volle garantie. Het van ouds bekende adres: Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a. Telefoon 03462-1303.

TE KOOP: gebruikte bijenkorven zonder gebreken; nieuwe zwermkiepsen; vlechtriet, enz. Bijenpark Brulleman, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

GEVRAAGD: Bijenvolken, in kasten en korven, worden tegen contante betaling aan huis afgehaald. Het van ouds bekende adres om zaken mee te doen: Bijenpark Brulleman, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

HONING MET EERSTE PRIJZEN BEKROOND. U koopt dus bij ons de allerbeste kwaliteit Klaverhoning f 2,-; Fruit-honing f 2,20, nieuwe oogst; Lindehoning f 2,25 per kg. Minimum afname 25 kg. Verzending franko. Zeer speciale aanbieding: Als U bij ons honing koopt, leveren wij U honingflacons met deksel voor 9 cent, niet franko. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a. Tel. 03462-1303. Van ouds bekend. Verzending ook naar België mogelijk.

TE KOOP AANGEBODEN: Zo goed als nieuwe 2-raams honingslinger a f 60,-. Faas Eliaslaan 10, Baarn.

GEVRAAGD: 2- of 3-raams honingslinger. Faas Eliaslaan 10, Baarn. Telefoon 02954-4266.

TE KOOP GEVRAAGD: Gebruikte bijenkorven, zes-raams kastjes en verzendkistjes voor zwermen. Tevens vragen wij te koop een twee- of drie-raams honingslinger. Bijenstand „De Bijenkorf", Faas Eliaslaan 10, Baarn. Telefoon 02954-4266.

TE KOOP: Lindehoning, nieuwe oogst, a f 2,20 per kg; Klaverhoning (wit) a f 2,- per kg; Boekweithoning a f 1,85 per kg; Acacia-honing a f 2,80 per kg; Fruit-honing a f 2,40 per kg; Koolzaadhoning a f 1,90 per kg; in bussen van 25 kg. Levering franko huis. Bijenstand „De Bijenkorf", Faas Eliaslaan 10, Baarn. Telefoon 02954-4266.

TE KOOP GEVRAAGD: Alle soorten Bijenvolken, zowel korven als kasten en alle bijenteeltbenodigdheden, tegen contante betaling, en aan huis afgehaald. Bijenstand „De Bijenkorf", Faas Eliaslaan 10, Baarn.

TE KOOP AANGEBODEN: Lege Bijenkasten en -korven, losse raten, roosters, raampjes, en wat er verder nodig is op bijenteeltgebied. Alles in prima staat. Bijenstand „De Bijenkorf", Faas Eliaslaan 10, Baarn.

GEVRAAGD: Een observatiekast en alle soorten inlandse honing. Bijenstand „De Bijenkorf", Faas Eliaslaan 10, Baarn.

GEVRAAGD: Alle soorten Inl. Bijenhoning, ruwe/zuivere bijenwas/Propolis. Honing-, Was- en Kaarsenindustrie „Arkadia", Lochem. Telefoon 05730-1827.

Echte hennep Honing- en Waspersdoeken, 1 meter bij 1,25 meter. O. J. van der Baan, touwslagerij sinds 1833, Drachten. Telefoon 05120-2004.

TE KOOP: Nog diverse soorten honing van de fijnste kwaliteit. Vraagt prijsopgave. Bijenstand H. T. van Dam & Zn., Jubbega.

AANGEBODEN: Honingbusjes van 2½ kg a 95 cent per stuk. Luxe plateelbijenkorfjes a f 1,85 (in doosjes van 6 stuks). Bijenstand „De Bijenkorf", Faas Eliaslaan 10, Baarn.

GEVRAAGD: Oude jaargangen van het maandblad „Bijenteelt". Tevens oude en recente boekwerken over bijen. Brieven met omschrijvingen en prijsopgaven, gaarne aan het volgende adres: A. P. Posthuma, Schulpweg 216, Rotterdam-23.

GEVRAAGD: 2- en 3-raams honingslingers en spaarkasten. Bijenpark Brulleman, Zandpad 42a, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

AANGEBODEN: 3-raams Honingslingers f 45,-, f 75,-, f 90,-, f 155,-. Bijenpark Brulleman, Breukelen. Telefoon 03462-1303.